

Իրինա Բազանյի

Քաղաքացիական ինտեգրման և ազգամիջյան
փոխհարաբերությունների կենտրոն

ԵՐԿՎԵԶՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՎՐԱՍՏԱՆԸ ԳԼՈՒԲԱԼ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ

«Բազմակեզու աշխարհում բացահայտորեն ավելի օգտակար և ռացիոնալ է լինել բազմակեզու, քան միայն միակեզու» (Ֆիշման, 1978)

ՀԱՄԱՌՈՏԱԳԻՐ

Տվյալ հոդվածի նպատակն է Վրաստանում երկվեզվության և օտար լեզուների անհրաժեշտության վերլուծությունը և գնահատումը զբաղվածության տեսակետից և ելնելով ակադեմիական նպատակներից: Հոդվածի հիմնական մասում նկարագրված է հարցի շրջանակներում իրականացված հետազոտությունը: Հետազոտության նպատակն էր հանդիսանում աշխատանքային շուկայի և կրթական համակարգի միջև լեզվաբանական կապերի սահմանումը, որի շրջանակներում առաջադրվեցին համապատասխան հետազոտական հարցեր: Ելնելով հարցի համալիր բնույթից՝ անցկացվեց ինչպես որակական, այնպես էլ քանակական հետազոտություն: Որակական հետազոտմանը մասնակցեցին «ԹԻ ԲԻ ՍԻ» բանկի, «Ամբասադոր» հյուրանոցի, «Վականսիա» հաղորդման և Իվանե Ջավախիշվիլիի անվան Թբիլիսիի պետական համալսարանի ներկայացուցիչներ, իսկ քանակական հետազոտության մեջ իրականացվեց պետական համալսարանի 50 մագիստրանտի հարցում՝ ըստ ֆակուլտետների: Ամփոփիչ մասում ներկայացված են հետազոտման հիմնական արդյունքները և ապագայի երաշխավորություններ: Ինչպես որակական, այնպես էլ քանակական հետազոտման արդյունքներում ընդգծվեց երկվեզվության ամենամեծ անհրաժեշտությունը՝ ելնելով ինչպես զբաղվածության, այնպես էլ ակադեմիական նպատակներից:

Ներածություն

Պարզ մոտեցմամբ, լեզուն քննարկված է, որպես հարաբերությունների միջոց, որը ծառայում է խոսելու, լսելու, կարծիքների արտահայտման, գրելու և կարդալու գործընթացներին: Իսկ ժամանակակից կոնցեպտուալիստական հայացքների համաձայն՝ լեզուն կարողություն է, որը քննարկվում է գրագիտության հետ և նշանակալիորեն գնահատվում է արևմտյան

աշխատանքային շուկայում: 20-րդ դարում գործող ֆրասիացի սոցիոլոգ *Պյեռ Բուրդյեն* լեզուն ներկայացրել է, որպես «խորհրդանշական կապիտալ», որը հնարավոր է փոխանակել սոցիալական հարաբերությունների շուկայում: Տվյալ ռեսուրսը, որը ներկայացված է խորհրդանշային կապիտալի տեսքով, ի վերջո կվերափոխվի անհատի սեփականության և արժեքի, որը

հանդիսանում է հզորության և հեղինակության աղբյուր (Մեխիա, 2003): Եթե վկայակոչենք ավստրալացի լեզվաբան Ալիստեր Պենիկուկի խոսքերը՝ «Աշխարհի ավանդական սահմանները քնած են» (Ա.Մեխիա, 2002): Աշխարհը ներկայացված է որպես «գլոբալ գյուղ», գլոբալ տնտեսությամբ և մտածողությամբ: Գլոբալիզացման արդյունք է հանդիսանում նաև անգլերեն լեզվի ակտիվացումը:

Վրաստանը գլոբալ աշխարհի մի մասն է հանդիսանում: Մա նշանակում է, որ Վրաստանը լեզվական և մշակութային բազմերանգության մի մասն է, իսկ առանց երկլեզվության և օտար լեզուների իմացության չի կարելի պատկերացնել այսպիսի գլոբալ տարածքում ինտեգրումը, անհատական հնարավորությունների լիարժեք դրսևորումը: Վրաստանում տնտեսությունը, բիզնեսը, կրթությունը, մշակույթը դարձել են գլոբալ: Այդ պատճառով բոլոր բնագավառներում նկատվում է պահանջարկ երկլեզվության նկատմամբ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների զարգացումն էլ ավելի է մեծացնում այս պահանջարկը: Առանձնահատուկ պահանջարկ է զգացվում աշխատանքային շուկայում և կրթական տարածքում: Անգլերենը, որպես աշխարհի «Լինգվա ֆրանկա», Վրաստանում նշանակալի ֆենոմեն է հանդիսանում: Օտար լեզուների հետ կապված բոլոր նոր նախաձեռնությունները զուգորդվում են անգլերենի հետ: Մա հավանաբար բխում է անգլերենի այսպիսի աճող պահանջարկով ինչպես Վրաստանի մասշտաբով, այնպես էլ միջազգային մակարդակով:

Աշխարհի շատ երկրներում երկլեզվությունը համարվում է, որպես տնտեսական առավելությանը և զբաղվածությանը նպաստող գործիք, որը պետական մակարդակով է կոչված և խրախուսված: Դա կարող ենք պատկերացնել Հոն Կոնգի օրինակով, որտեղ ուսանողների և

նրանց ծնողների կողմից անգլերենն ընկալված է, որպես բարձր արժեք ունեցող ռեսուրս, կապիտալ, որը սահմանում է նրանց ապագայի հզորությունը և նյութական բարեկեցությունը: Կանադայի օրինակով լեզվաբանական կապիալը համարվում է ֆրանսերեն և անգլերեն լեզուների իմացությունը:

Երկլեզվության տնտեսական տեսակետից առավելության օրինակ է հանդիսանում հարավային Ֆլորիդան և Մայամին, որտեղ առկա ընկերությունները, կազմակերպությունները և բանկերը երկու լեզուներով են գործում և համապատասխանաբար նրանց անհրաժեշտ են անգլալեզու/իսպանալեզու երկլեզու կադրեր:

Հետազոտման նպատակը

Աշխարհի համեմատ հետաքրքիր է, թե ո՞ր լեզուն/լեզուներն են Վրաստանում համարվում լեզվաբանական կապիտալ: Իսկ այս տեսանկյունից նշանակալից է Վրաստանում առկա լեզվական պահանջարկների քննարկումը և գնահատումը, որպեսզի քննարկվեն հետագայի հեռանկարները:

Կրթության հետ մեկտեղ, զբաղվածությունը նշանակալի գերակայություն է հանդիսանում Վրաստանի համար: Զբաղվածության և կրթության փոխադարձ կապը ստեղծում է կրթության շղթա, մասնավորապես, որակյալ և աշխատանքային շուկայի հետ կապված կրթությունը զբաղվածության նախապայման է, իսկ զբաղվածության ցուցանիշը երկրի տնտեսական հաջողության և կայուն զարգացման ինդիկատորն է:

Տվյալ հետազոտման շրջանակներում ներկայացված է Վրաստանի համար երկու գերակա ուղղությունների՝ կրթական համակարգի և զբաղվածության փոխադարձ կապը, թեպետ նշանակալի է նրա սահմանումը, թե ինչ տեղ է զբաղեցնում այդ

փոխադարձ կապի մեջ երկլեզվությունը: Հետազոտման վարկածը ձևակերպվեց, ելնելով առկա վիճակից, և ներկայացված է հետևյալ տեսքով՝ **երկլեզվությունը, որպես կարողություն, նշանակալի է զբաղվածության տեսակետից և ելնելով ակադեմիական նպատակներից:** Հետազոտման հարցի շրջանակներում ձևակերպվեցին հետևյալ հետազոտման հարցերը.

Որքանո՞վ կարևոր է երկլեզվությունը զբաղվածության համար:

Ի՞նչ տիպի լեզվաբանական պահանջներ գոյություն ունեն ժամանակակից աշխատաշուկայում:

Որքանո՞վ է երկլեզվությունը սահմանում ուսանողների ակադեմիական հաջողությունը:

Ո՞ր օտար լեզուների նկատմամբ կա աճած պահանջարկ:

Ի՞նչ միջոցառումներ են անցկացվում ի պատասխան երկլեզվության նկատմամբ աճած պահանջարկի:

Ֆրեդ Կերլինգերի կարծիքով, «Չկա այնպիսի բան, ինչպիսիք են որակական տվյալները: Ամեն ինչ կամ մեկ է կամ զրո»: Իսկապես, գիտնականներն այսօր էլ վիճաբանում են, թե որ մեթոդաբանությունն է գերադասելի կոնկրետ հետազոտական գործընթացի ժամանակ, և որն է ավելի գիտական: Յուրաքանչյուր մոտեցում ունի իր դրական կողմերը և սահմանափակումները: Օրինակ՝ որակական հետազոտությունը պակաս պիտանի է այն դեպքում, երբ ցանկանում ենք հետազոտման արդյունքներն ընդհանրացնել ավելի լայն խմբերի վրա, այն դեպքում, երբ քանակական հետազոտությունը չի տալիս մանրամասն տեղեկատվություն՝ կապված կոնկրետ հարցերի հետ: Որոշ դեպքերում հետազոտողին, հնարավոր է, անհրաժեշտ լինի հետազոտման ընթացքում համադրել քանակական և որակական բաղադրամասերը, ինչը կոչվում է

տրայանգուլացիա: Հենց երկու մեթոդների համադրումով իրականացվեց տվյալ հարցի շրջանակներում պլանավորված հետազոտումը: Կիրառվեց ինչպես որակական, այնպես էլ քանակական հետազոտումը: Որակական հետազոտման խնդիրն էր հանդիսանում գործատուի կողմից լեզվական պահանջների գնահատումը, ամենապահանջվող օտար լեզուների ընդգծումը: Այս տեսանկյունից ընտրվեց «Թի Բի Մի» բանկը, որպես լիդեր բանկերից մեկը վրացական տարածքում: Տվյալ հետազոտման համար բանկային մասնաձյուղի մասնակցությունը նրանով է նշանակալի, որ բանկային ոլորտը սպառողին ծառայություն մատուցելիս անմիջականորեն կանգնած է երկլեզվության անհրաժեշտության առջև: Այդ պատճառով առկա լեզվական պահանջարկն ակնառու է: Ավելի է աճում երկլեզվության նկատմամբ պահանջարկը հյուրանոցային ոլորտում, քանի որ հյուրանոցի սպառողների հիմնական մասը հանդիսանում է օտարալեզու հատվածը: Այդ պատճառով նշանակալի է հետազոտմանը «Ամբասադոր» հյուրանոցի մասնակցությունը: Որակական հետազոտման ցիկլում մասնակցեց նաև Վականսիա հաղորդումը: Տվյալ հաղորդումը միջնորդ է հանդիսանում գործատուի և պոտենցիալ կադրերի միջև, այդ պատճառով նրանց հայտնի է գործատուների լեզվաբանական պահանջները: Հետազոտման շրջանակներում հաղորդման պրոդյուսերների և լրագրողների հետ անցկացվեցին խորացված հարցազրույցներ: Համալսարանական մակարդակում հետազոտմանը մասնակցել է Իվանե Ջավախիշվիլիի անվան Թբիլիսիի պետական համալսարանի ռեկտորի խորհրդականը՝ տիկին **Մարինա Լոմոնոսին**, ռեկտորի խորհրդականի հետ անցկացված հարցազրույցի հետևանքով ձեռք բերվեց տեղեկատվություն համալսարանում պլանավորված նորությունների մասին,

որոնք կվերաբերեն օտար լեզուներին: Քանակական հետազոտման համար կազմվեց 37 կետանոց հարցարան: Հարցարանի հիմքն էր հանդիսանում հարցարանի այսպես կոչված կադապարը, որի հիման վրա տեղի ունեցավ հարցերի կազմումը: Կադապարն ընդգրկում էր երեք հիմնական բաժանմունք: Առաջին բաժանմունքն ուսանողների ատրիբուտների սահմանմանն էր միտված, երկրորդ բաժանմունքում առկա հարցերը ծառայում էին ուսանողների վերաբերմունքին օտար լեզուների իմացության նշանակության մասին և երկլեզվության անհրաժեշտության սահմանմանը, իսկ երրորդ մասում ուսանողները փորձեցին անգլերենից իրենց գիտելիքը ինքնագնահատել և իրենց հետագա նպատակներն արտահայտել օտար լեզվի հետ կապի մեջ: Վերաբերմունքների չափումը տեղի ունեցավ չորս մակարդականոց հաշվեկշռված սանդղակի միջոցով: Հետազոտմանը մասնակցեց 5 ֆակուլտետի 50 մագիստրանտ: Որպես նպատակային խումբ ընտրվեցին մագիստրատուրայի ուսանողները Իվանե Ջավախիշվիլիի անվան Թբիլիսիի պետական համալսարանի շրջանակներում՝ ըստ ֆակուլտետների: Քանակական հետազոտման նպատակն էր հանդիսանում ուսանողների վերաբերմունքների սահմանումը՝ կապված երկլեզվության հետ: Նաև նրանց կողմից երկլեզվության անհրաժեշտության գնահատումը:

Հետազոտում **վրացական**
աշխատանքային շուկայի մասին

Հետազոտություն «Թի Բի Սի» բանկում.

«Թի Բի Սի» բանկի համար պատրաստվեց հատուկ 18 կետանոց հարցարան կառուցքավորված հարցազրույցի համար, որտեղ ուշադրությունը կենտրոնացվեց բանկի լեզվական պահանջների վրա՝ առանձին կարողությունների մակարդակով:

Տվյալ հարցարանի միջոցով հետազոտման մեջ ընդգրկվեց *Մարդկային ռեսուրսների կառավարման բաժինը (ղեկավարի պաշտոնակատարը), նաև ընտրության խմբի ղեկավարը*: Հետազոտման հետևանքով ընդգծվեց բանկում երկլեզվության անհրաժեշտությունը, թեպետ լեզվական պահանջները տարբեր էին ըստ դիրքերի և համապատասխանում են 1, 2 մակարդակներին՝ զանգվածային դիրքերին մասնաձյուղերում: Երկլեզվության անհրաժեշտությունն ավելացնում է նաև այն փաստը, որ աշխատակիցները սիստեմատիկաբար կիրառում են օտար լեզուներ հեռախոսազրույցների, գործնական գրությունների, հաճախորդների հետ հարաբերության և գործնական հանդիպումների ժամանակ: Ամենից պահանջված լեզուներ «Թի Բի Սի» բանկում անվանվեցին անգլերենը և ռուսերենը: Իսկ առանձին լեզվական իրազեկություններից նշանակալի են լսելու, խոսելու և գրելու կարողությունները: **«Թի Բի Սի» բանկը կանխատեսություն է անում՝ կապված հետագայում անգլերեն լեզվի էլ ավելի մեծացած պահանջարկի հետ:**

Հետազոտություն «Ամբասադոր»

հյուրանոցում: «Ամբասադոր» հյուրանոցի կողմից հետազոտմանը մասնակցեց հյուրանոցի իվենթ-մենեջերը, որի հետ անցկացվեց կիսակառուցքավորված հարցազրույց: Հարցազրույցի թեմատիկան հիմնականում վերաբերում էր հյուրանոցների ցանցում առկա լեզվական պահանջների և հիմնական միտումների և հիմնախնդիրների ընդգծմանը: «Ամբասադոր» հյուրանոցի ծառայությունների սպառողների 80%-ը հանդիսանում են օտարալեզու անձինք: Պարզ է, այսպիսի դեպքում միանշանակորեն աճում է երկլեզվության անհրաժեշտությունը, և աշխատակիցներն ամեն օր օտար լեզվով են հաղորդակցվում: Հետազոտման

գործընթացում նշվեց, որ հյուրանոցում զբաղվածությունը պայմանավորում է օտար լեզվի իմացությունը: Անգլերեն լեզուն հանդիսանում է ամենապահանջվող օտար լեզուն, քանի որ սպառողների մեծ մասը տիրապետում է անգլերենին: Թեպետ գոյություն ունի սպառողների որոշակի մասի հետ ասիական լեզուների իմացության անհրաժեշտություն: Որոշակի լեզվական կարողություններից նշանակալի են խոսելու և լսելու կարողությունը, քանի որ, եթե հաճախորդին անհրաժեշտ է լինում կրկնել ասածը, դա համարվում է վատ տոն և բացասաբար է անդրադառնում հյուրանոցի ծառայության մակարդակի վրա: «Ամբասադոր» հյուրանոցում խոսում են նաև անգլերենի դերի աճման մասին, քանի որ ետխորհրդային երկրների ներկայացուցիչները նույնիսկ, օրինակ, լեհերը, հաղորդակցության համար կիրառում են անգլերենը:

Հետազոտություն **հաղորդում**
«Վականսիա»-ում. «Վականսիա»-ն վրացական հեռուստատարածքում համեմատաբար նոր, սակայն հեղինակավոր և վարկանշային հաղորդում է, որը նպաստում է զբաղվածությանը: Հաղորդման գործընկերներն են «Նիկորան», «Պոպուլին», «Էներգո-Պրո, Ջորջիա-GROUP»-ը, «Թեգետա մոթորսը», «Ջունիորը», «Արքիմեդես գլոբալ Ջորջիան», «Գուդվիլը» և այլն:

«Վականսիա» հաղորդման լրագրողական թիմի հետ անցկացվեց խորացված հարցազրույց չկառուցքավորված հարցարանի միջոցով: Հիմնական հանգուցային հարցերն էին հանդիսանում նրանց տեսակետը ժամանակակից աշխատաշուկայի միտումների, գործատուի կողմից օտար լեզուների պահանջների հետ կապված հարցերի, ապագայի լեզվաբանական միտումների մասին և այլն: Հաղորդման պրոդյուսերները արեցին

ընդհանուր վերլուծություն զբաղվածության և կրթության փոխադարձ կապի տեսանկյունից: Նրանք նշեցին, որ հիմնական կադրերի պահանջարկ կա ծառայությունների ոլորտում, որտեղ անչափ կարևոր է երկլեզվությունը: Երկլեզվության անհրաժեշտության միտում նկատվում է բոլոր բնագավառներում, և միջին և բարձր օղակի մենեջերների համար կարևոր է օտար լեզվի իմացությունը: Որպես ամենապահանջվող լեզուներ նշվեցին անգլերենը, գերմաներենը, ռուսերենը: Ուշադրություն կենտրոնացվեց նաև թուրքերենի, որպես տարածաշրջանային լեզվի վրա: Հետագայում օտարերկրյա ներդրումների ավելացումն էլ ավելի կմեծացնի պահանջարկը երկվեզու կադրերի նկատմամբ:

Հետազոտություն **Իվանե**
Ջավախիշվիլիի անվան Թբիլիսիի պետական
համալսարանում. ռեկտորի խորհրդական տիկին Մարինա Լոմոնոսիի հետ անցկացվեց կիսակառուցքավորված հարցազրույց: Ուշադրությունը կենտրոնացվեց հումանիտար գիտությունների ֆակուլտետում օտար լեզուների ուսուցման բարելավման համար կազմած նախաձեռնությունների վրա, որոնք նախատեսում են բակալավրիատում եվրոպական լեզուների ուսուցման հնարավորություն, ինչն արտահայտվել է կրեդիտների քանակի ավելացումով: Տվյալ նախաձեռնությունը հումանիտար գիտությունների ֆակուլտետի կողմից քննարկվեց և հաստատվեց 2011 թվականի հունվարին:

Ոլորտային լեզվի ուղղությամբ նշանակալի միջոցառումներ են իրականացվում լեզուների կենտրոնում, ստեղծվում են հատուկ թեստեր: Նոր նախաձեռնությունների ներդրում է պլանավորվում 2011-2012 ուսումնական տարիներին: Մեծ պահանջարկ գոյություն

ունի թուրքերենի, որպես տարածաշրջանային լեզվի նկատմամբ, առանձնապես բարձրագույն, մասնագիտական կրթական ուղղությամբ: Բացի այդ, ճշգրիտ և բնագիտական ֆակուլտետում համակարգչային տեխնոլոգիաների ուղղությամբ գործում է ֆրանսալեզու մասնաճյուղ, որտեղ ուսուցումն ընթանում է ֆրանսերեն լեզվով:

Քանակային հետազոտման օբյեկտ մագիստրանտների ընտրություն կատարվեց, քանի որ նրանց մի մասը զբաղված է, և նրանք ավելի լավ են գիտակցում երկլեզվության անհրաժեշտությունը ինչպես զբաղվածության տեսանկյունից, այնպես էլ՝ ելնելով ակադեմիական նպատակներից: Հետազոտմանը մասնակցել է 5 ֆակուլտետի 50 մագիստրոս: Ուսանողների վերաբերմունքը, կապված օտար լեզուների իմացության և ընդհանրապես երկլեզվության անհրաժեշտության հետ, դրական էր: Արդյունքների համաձայն, ուսանողների մեծամասնությունը ուսումնական գործընթացի ժամանակ կիրառում է անգլերենը, ինչն արտահայտվում է ակադեմիական գրքերի, հոդվածների և այլ օժանդակ նյութերի ծանոթացման հետ: Ուսանողների մեծ մասը համարում է, որ երկլեզվությունը շատ կարևոր է և հաճախ վճռական է զբաղվածության և նրանց ակադեմիական հաջողության համար, բացի այդ, օտար լեզուների իմացությունը նրանց օգնում է ինտերմշակութային հարաբերությունների կառավարման մեջ: Ուսանողները միաձայն խոստովանեցին, որ ամենից պահանջվող օտար լեզուն այսօրվա դրությամբ Վրաստանում անգլերենն է, և նրանք մտադիր են հենց անգլերենից բարձրացնել իրենց լեզվական մակարդակը, թեպետ հետազոտման մասնակից ուսանողները լավ են գիտակցում մյուս լեզուների անհրաժեշտությունը ևս: Առանձնահատուկ ուշադրություն

կենտրոնացվեց գերմաներենի, որպես մեծ ներուժ կրող լեզվի վրա: Առանձին լեզվական կարողություններից աշակերտներն ընդգծեցին կարդալու կարողությունը և նրան տոկոսային տեսակետից ամենից մեծ կարևորություն շնորհեցին:

Եզրակացություն/բանավեճ

Համաշխարհային աշխատաշուկան դարձել է շարժուն, դինամիկ և գլոբալ: Գլոբալիզացման արդյունքն է նաև անգլերենի տիրապետությունը և «Լինգվա ֆրանկայի» վերածվելը:

Համաշխարհային գործընթացներին զուգահեռ Վրաստանը ևս ընդգրկվեց այդ շուրջապարի մեջ: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է վերլուծել Վրաստանում առկա լեզվական պահանջմունքները: Հետազոտման արդյունքներն իրենցից ներկայացնում են վերլուծություն և գնահատում Վրաստանում առկա լեզվական անհրաժեշտությունների և վերաբերմունքների մասին: Որակական հետազոտման հետևանքով ընդգծվել են անմիջապես գործատուի պահանջները՝ կապված երկլեզվության հետ, նաև ի հայտ են եկել ամենից պահանջվող լեզուները, որոնց միջև աներկբա անգլերենն էր առաջատարը: Առանձին լեզվական կարողությունների վրա ուշադրություն կենտրոնացվեց որակական հետազոտման ժամանակ: Այս դեպքում ընդգծվեցին լսելու և խոսելու կարողությունը: Որակական հետազոտման հիմնական արդյունքներն այսպիսի տեսք ունեն.

Վրացական աշխատաշուկայում բացահայտ առավելություն ունեն օտար լեզու իմացող կադրերը:

Վրաց լեզվով առկա գիտական գրականության սակավության պատճառով նշանակալի է երկլեզվությունը ուսանման գործընթացում:

Ամենապահանջվող օտար լեզուները են անգլերենը, գերմաներենը և ռուսերենը:

Երկլեզվությունն առանձնապես նշանակալի է ծառայությունների ոլորտում:

Հետագայում երկլեզվության նկատմամբ պահանջն ավելի կաճի, ինչը կապված է օտարերկրյա ներդրողների մուտքի և զբոսաշրջության և ծառայությունների ոլորտի զարգացման հետ:

Ուսանողների հետ անցկացված քանակային հետազոտության արդյունքում ընդգծվում է նաև երկլեզվության անհրաժեշտությունը ինչպես ակադեմիական նպատակներից ելնելով, այնպես էլ զբաղվածության տեսանկյունից: Առանձնապես նշանակալի է երկլեզվությունը, ելնելով ակադեմիական նպատակներից, քանի որ գիտելիքը և կրթությունը վերածվել են 21-րդ դարի կարևորագույն արժեքի: Միջազգային կրթական փոխանակման ծրագրերի առատությունը և արևմտյան կրթություն ստանալու ցանկությունը ավելի է մեծացնում երկլեզվության անհրաժեշտությունը մագիստրատուրայում: Ուսանողների մեծ մասի կարծիքով, ամենապահանջված օտար լեզուն անգլերենն է: Առանձին կարողությունների տեսանկյունից, ընդգծվեց տարբերություն ուսանողների և գործատուների վերաբերմունքների միջև՝ մասնավորապես, գործատուի համար ավելի նշանակալի էր լսելու և խոսելու կարողությունը՝ գրելու և կարդալու կարողությունների համեմատ, իսկ ուսանողների համար կարդալու կարողությունն ավելի նշանակալի է:

Որակական և քանակական հետազոտման հետևանքով ընդգծվեց ամենապահանջվող օտար լեզուն՝ ի դեմս անգլերենի:

Ելնելով տվյալ իրավիճակից՝ նշանակալի է պատասխան միջոցառումների քննարկումը և ապագայի երաշխավորությունների ձևավորումը: Ի պատասխան լեզվական մարտահրավերների, կրթության

բնագավառում ընթացող բարեփոխումների լիարժեքացման նպատակով, կրթության և գիտության նախարարությունը սկսել է նոր նախագծի՝ «Ուսուցանի՛ր և ուսանի՛ր Վրաստանի հետ» ("Teach and Learn with Georgia"), իրականացում, որը նախատեսում է Վրաստանում անգլերեն լեզվի ուսուցման զարգացում և օժանդակում: Նաև ի պատասխան երկլեզվության անհրաժեշտության, քաղաք Թբիլիսիի քաղաքապետարանի նախաձեռնությամբ սկսվեց նոր ծրագիր, որը քաղաքացիների համար համակարգչային հմտությունների և կարողությունների հետ նախատեսում է անգլերեն լեզվի անվճար դասընթացներ: Քաղաքապետարանի նախաձեռնությունը ծառայում է քաղաքացիներին անգլերեն լեզու սովորեցնելուն, որպեսզի հեշտանա աշխատանքային շուկայում նրանց զբաղվածությունը: Բացի այդ, նշանակալի նորություն է հանդիսանում 2011 թվականից հանրակրթական հաստատությունների առաջին դասարանի աշակերտներին անգլերեն սովորեցնելը: Ցանկացած նորություն ունի իր դրական և բացասական կողմերը: Կրթության նախարարության կողմից ներդրված նորությունները, ինչպիսին է օտարերկրացի ուսուցիչներ բերելը և առաջին դասարանից անգլերեն ուսուցանելը, հասարակության որոշակի մասում վերածվել է քննադատադրության առարկայի: Գոյություն ունի որոշակի վախ, որ դեռահասները կհայտնվեն արևմտյան արժեքների ազդեցության ներքո: Պարզ է, ցանկացած լեզու կրում է որոշակի խմբի/խմբերի արժեքները և ամբողջ մշակույթը: Երբ կատարվում է որևէ լեզվի ներմուծում և տարածում, ինքնըստինքյան տեղի է ունենում ծանոթացում ոչ միայն լեզվին, այլև մերձեցում մշակույթին: Թեպետ փաստ է, որ առանց անգլերենի և այլ օտար լեզուների ոչ միայն սահմաններից դուրս, նույնիսկ Վրաստանում բարդ է հաստատվել

աշխատանքային շուկայում թե ակադեմիական բնագավառում: Ասվածի հետ կապված՝ կվկայակոչենք ամերիկացի Մարկ Վարշաուերին. «Եթե մենք համարենք, որ 21-րդ դարում կենտրոնական հակասությունը ներկայացված է գլոբալ ցանցերի և տեղական, լոկալ նույնականության միջև, անգլերենը երկուսի համար էլ գործիք է հանդիսանում: Այն կապում է մարդկանց աշխարհի շուրջ և այդ կապերին կարևորություն է շնորհում: Եթե անգլերենն ազդում է և տպավորությունը փաթաթում մեր ուսանողների վզին, այդ դեպքում մենք նրանց հնարավորություն տանք, որ անգլերենի միջոցով մեր ձայնը հասցնեն աշխարհին» (Վարշաուեր, 2000):

Որպեսզի դատենք անգլերեն լեզվի ապագայի մասին, նշանակալի է, որ սահմանենք այդ լեզվի վիճակը և կարգավիճակը տվյալ պահին: Անգլերենն այսօր առաջատար է իշխանության տեսակետից, Կրիստալի (1997) տվյալներով, միջազգային կազմակերպությունների հրատարակումների 85%-ն անգլերեն է, որպես պետական լեզվով, կինոբիզնեսի 85%-ը ներկայացված է անգլերեն: Որոշ գիտական բնագավառներում, ինչպիսին լեզվաբանությունն է, ակադեմիական տեքստերի 90%-ը ներկայացված է անգլերեն: Անհիմն է ցանկացած նախօրոք կանխատեսումը նրա, թե ինչպես կզարգանա կոնկրետ լեզվի ապագան, քանի որ 50-100 տարվա հեռանկարում անհնար է միանշանակորեն պատկերացնել անգլերենի տեղը, դա կախված է մի շարք գործոններից, ինչպիսիք են՝ տնտեսության զարգացումը, շուկայական փոփոխությունները, որոշակի տարածաշրջանների զարգացումը, օրինակ՝ Հյուսիսային և Հարավ-Արևելյան Ասիան և այլն:

Կարող ենք ասել, որ աշխարհի նման Վրաստանում էլ անգլերենը դարձել է

լեզվաբանական կապիալ, քանի որ զբաղվածությունը, կրթությունը, հաղորդակցությունը և տեխնոլոգիաների կիրառումը անհնար է դարձել առանց անգլերենի: Թեպետ, ապագայի համար հետազոտողները կանխատեսումներ են անում նրա հետ կապված, որ աշխարհում, լեզվական բազմերանգության միտում կհաստատվի:

Վրաստանի, որպես աշխարհի մի մասի, համար նշանակալի է, որ կրթության բոլոր աստիճաններում ուշադրություն տրամադրվի երկլեզվության զարգացմանը, որպեսզի ապագա սերնդի համար հեշտանա գլոբալ և մրցունակ աշխատանքային շուկայում հաստատվելը: Երկլեզվության անհրաժեշտությունը կրկնակի կարևոր է համալսարանական մակարդակում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ավարտելիս ուսանողների համար գլխավոր խնդիրը զբաղվածությունն է: Իսկ անմիջապես ուսումնական գործընթացում ակադեմիական հաջողությունը մեծապես կախված է ժամանակակից գիտական գրականությունից, որը հիմնականում օտարալեզու է: Ողջունելի են այն նախաձեռնությունները, որ ի հայտ եկան համալսարանում հետազոտման հետևանքով: Թեպետ նշանակալի է, որ լեզվի ուսուցման գործընթացում, եթե մինչև օրս կենտրոնում էին գտնվում ինքը՝ լեզուն և նրա բնույթը, այս փուլում կենտրոնանում են սովորողի վրա: Այսօրվա համար հաստատված է արտահայտությունը „English for Special Purposes" (ESP), որը թարգմանվում է ինչպես «անգլերեն հատուկ նպատակների համար», այս վերջին հայեցակարգը կապված է լեզվի ուսուցման նպատակների հետ, կամ լեզու սովորողը լեզուն պետք է սովորի ոչ թե «լեզվի մշակույթի» համար, այլ՝ ելնելով հատուկ նպատակներից: Այսպիսով, ուսումնական գործընթացը պետք է հիմնված լինի այն անհրաժեշտությունների վրա, որ նպատակահարմար է, որ առավելապես մոտ

լինի իրական անհրաժեշտություններին: Այստեղից էլնելով՝ ուսումնական դասընթացը պետք է հարմարեցված լինի ուսումնական խնդիրներին: Պարզ է, լեզվի դասընթացը, ծրագիրը, թե կոնկրետ սիլաբուսը, նշանակալի են ինչպես սովորողի, այնպես էլ գործատուի համար:

Հետագոտման հիմնական արդյունքների հիման վրա, կարևոր կլինեն հետևյալ երաշխավորությունները.

Անհրաժեշտ է գործատուի և բարձրագույն կրթական հաստատության սերտ կապ:

Երկլեզվության անհրաժեշտությունը պետք է սահմանվի ըստ ֆակուլտետների և մասնագիտությունների, որպեսզի կազմվեն անհատական ուսումնական պլաններ՝ ելնելով հատուկ նպատակներից:

Ուսանողները ակադեմիական գրականության պակաս են զգում, ինչը մի շարք դեպքերում նրանց սահմանափակում է ուսումնական գործընթացի արգասավոր վարման մեջ, այդ պատճառով նշանակալի է թարգմանությունների ապահովումը, կամ իրենց՝ ուսանողների, լեզվական վիճակի բարձրացումը:

Լեզվի դասընթաց ստեղծելիս՝ լավ կլինի ուշադրություն դարձնել առանձին կարողությունների զարգացմանը՝ ելնելով բնագավառի յուրահատկությունից:

Անգլերենի հետ պետք է ուշադրություն դարձվի այլ եվրոպական և այդ թվում նաև ասիական լեզուներին, քանի որ ապագայի միտումներն ուղղված են դեպի լեզվական բազմերանգություն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ա.Ասաթիանի, Բարձրագույն դպրոցի մանկավարժություն, Թբիլիսի, 2008
 Բեյքեր 2006 - Բեյքեր, Կ., Երկլեզվության և երկլեզու կրթության հիմունքները, Քաղաքացիական ինտեգրման և ազգամիջյան փոխհարաբերությունների կենտրոնի 2010 թվականի վրացական տարբերակի հրատարակում:
 Որակի պահովման ուղեցույց: Կրթության և գիտության նախարարություն, 2009:
 Ի.Շուլաձե, Քանակական հետազոտման մեթոդները սոցիալական գիտություններում, 2008:
 Պ.Մաքքեյ, 2004 _ Mackey, P. The future englishes of the world: one lingua franka or many? . 2004 <http://www.englishaustralia.com.au/>
 Ա.Մեյիա, 2003 _ Mejia , A.M., Power, prestige and bilingualism, 2003 <http://www.humanities.tsu.ge/images/stories/enebi.pdf>
www.hr.com.ge
www.jobs.ge
www.tbcbank.ge
www.tbilisi.gov.ge
www.tlg.gov.ge

Irina Bagauri

*Centre for Civil Integration
and Inter-Ethnic Relations*

Bilingual Education for Ethnical Minorities in Georgia

ABSTRACT

The aim of present article is to introduce to the society the needs analysis of bilingualism and foreign languages in terms of employment and academic purposes in Georgian context. In the main area of the article is described the research in the framework of the issue. Due to complexity of the issue both the Qualitative and Quantitative Research methods were used. The objective of the study was to determine relations between labor market and educational system in linguistic context and to emphasis the problems. The representatives of „TBC BANK", hotel „AMBASSADOR" program „VACANCY" and Tbilisi State University were involved in the Qualitative research. Master's students of Tbilisi State University according to the faculties were interviewed within the quantitative research.

The final part presents the survey results and future recommendations. As Qualitative as well as quantitative research results showed a great demand of bilingualism for both employment and academic purposes.